



فصلنامه مدیریت کسب و کار نوآورانه
دوره پانزدهم، شماره شصتم، زمستان ۱۴۰۲
نوع مقاله: علمی پژوهشی
صفحات: ۴۳-۶۰

شناسایی عوامل تعیین کننده و پیامدهای وام‌های غیر جاری با استفاده از روش فراترکیب

محمد رضا اسماعیلی^۱

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۱۲/۲۸ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۰۴/۲۴ محمد ابراهیم محمدپور زرنندی^۲

مهرزاد مینویی^۳

چکیده

این پژوهش به دنبال یافتن عوامل تعیین کننده و پیامدهای وام‌های غیر جاری بود. برای این منظور از روش فراترکیب استفاده شد و ۷ گام فراترکیب مطرح شده توسط سندلوسکی و باروسو (۲۰۰۷) اجرا شد. نمونه مورد نظر برای فراترکیب، از مطالعه‌های منتخب و براساس ارتباط آنها با سوال پژوهش تشکیل می‌شود. در پژوهش حاضر نمونه اولیه شامل ۱۹۴ منبع مرتبط با موضوع تحقیق بود که از پایگاه‌های اطلاعاتی و بدون محدودیت زمانی استخراج گردید. پس از غربال‌گری منابع از لحاظ موارد مختلفی از قبیل عنوان، چکیده، محتوا و کیفیت، ۱۵۱ منبع باقی ماند که نتایج آنها مورد بررسی دقیق‌تر قرار گرفت و با یکدیگر تلفیق شد. نتیجه اجرای این فرایند، استخراج ۱۱۸ کد بود که در قالب ۱۰ طبقه عوامل تعیین کننده، ۱۱ راهبرد برای کاهش و ۱۲ پیامد وام‌های غیر جاری دسته‌بندی شد. عوامل تعیین کننده شامل عوامل بین‌المللی، عوامل مرتبط با اقتصاد کلان، خاص بانک، مرتبط با صنعت، بازار، وام‌گیرنده، وام، عوامل سیاسی، کلان مالی و نهادی می‌شوند. ۳۶ درصد عوامل در طبقه مرتبط با اقتصاد کلان، ۳۱ درصد در طبقه عوامل خاص بانک و ۳۳ درصد در ۹ طبقه دیگر دسته‌بندی شدند. از دیگر نتایج این مطالعه علیت حلقوی مشاهده شده در میان پیامدها و عوامل تعیین کننده است.

کلمات کلیدی

وام‌های غیر جاری، فراترکیب، بانکداری، عوامل تعیین کننده، پیامدها

۱- گروه مدیریت صنعتی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. morez.esmaili@gmail.com
۲- گروه مدیریت صنعتی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول) pourzarandi@yahoo.com
۳- گروه مدیریت صنعتی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. omm1344@yahoo.com

توجه به مسئله وام‌های غیرجاری و پیش‌بینی آن برای اقتصاد کشورها و قدرت وام‌دهی بانکها اهمیت دارد. از آنجایی که حجم وام‌های غیرجاری نقش مهمی در ظرفیت ارائه وام ایفا می‌کند، افزایش مشکل وام‌های غیرجاری به عنوان یکی از چالش‌های اصلی در یک سیستم مالی مبتنی بر بانک تلقی می‌شود. به منظور کاهش حجم وام‌های غیرجاری، لازم است اقدامات احتیاطی که می‌تواند به مدیران دولتی کمک کند، اتخاذ شود (دپرن و کارتال، ۲۰۲۱). تشخیص بهترین اقدامات احتیاطی لازم، از طریق شناسایی عوامل تعیین‌کننده وام‌های غیرجاری میسر خواهد شد.

در بررسی ادبیات موضوع و پیشینه مطالعه‌های انجام شده با موضوع وام‌های غیرجاری خلاءها و تناقض‌هایی مشاهده می‌شود که ضرورت انجام مطالعه حاضر را تبیین می‌نماید. از خلاءهای مشاهده شده می‌توان به این موضوع اشاره کرد که به لحاظ طیف عوامل مورد بررسی، پژوهش‌های پیشین هر کدام به گروهی از عوامل اشاره کرده‌اند و هیچ یک جامعیت کافی ندارند. به عنوان مثال بسیاری از پژوهش‌ها تنها عوامل اقتصاد کلان را در نظر گرفته‌اند (به‌عنوان مثال: شینگرجی، ۲۰۱۲؛ اسلام‌اگلو، ۲۰۱۵؛ اشفق احمد و همکاران، ۲۰۱۶؛ زینول و همکاران، ۲۰۱۸؛ چترین، ۲۰۲۰). برخی از پژوهش‌ها، عوامل اقتصاد خرد را نیز مورد بررسی قرار داده‌اند (به‌عنوان مثال: رادیوویچ الف و همکاران، ۲۰۱۹). دسته دیگری از پژوهش‌ها نیز وجود دارند که به عوامل خاص بانک توجه داشته‌اند (به‌عنوان مثال: آدگبویه و همکاران، ۲۰۲۰؛ آفریانتو و همکاران، ۲۰۲۱). گروه بعدی پژوهش‌ها بیشتر به عوامل مربوط به وام و وام‌گیرنده تاکید داشته‌اند (به‌عنوان مثال: بلوتی و همکاران، ۲۰۲۰).

درخصوص تناقض‌های نتایج پژوهش‌های پیشین می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد. در مطالعه شینگرجی (۲۰۱۳) بر خلاف پیشینه مطالعه شده در تحقیق مذکور و فرضیه طرح شده، تاثیر مثبت رشد تولید ناخالص داخلی بر افزایش وام‌های غیرجاری تایید شده است. درحالی‌که پژوهش اشفق احمد و همکاران (۲۰۱۶)، زینول و همکاران (۲۰۱۸)، نمونه‌هایی از پژوهش‌هایی هستند که تاثیر رشد تولید ناخالص داخلی بر افزایش وام‌های غیرجاری را منفی ارزیابی نموده‌اند. در خصوص نرخ بهره و سایر متغیرهای کلان اقتصادی نیز این مغایرت‌ها در نتایج پژوهش‌ها مشاهده شده است. به‌گونه‌ای که نتایج پژوهش‌های اسلام‌اگلو (۲۰۱۵)، لطیف (۲۰۲۰) و اشفق احمد و همکاران (۲۰۱۶) در خصوص تاثیر نرخ بهره متناقض است. درحالی‌که اسلام‌اگلو (۲۰۱۵) تاثیر نرخ بهره را بر وام‌های غیرجاری منفی می‌داند، لطیف (۲۰۲۰) و اشفق احمد و همکاران (۲۰۱۶) این تاثیر را مثبت ارزیابی نموده‌اند.

به منظور بررسی مجدد موارد متناقض و پرکردن خلاءها تا حد ممکن، نیاز به بررسی گسترده و

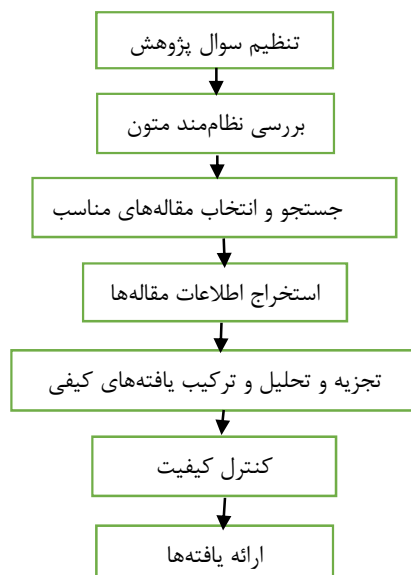
شناسایی عوامل تعیین‌کننده و پیامدهای وام‌های /...اسماعیلی، محمدپور زرنندی و مینویی

تلفیق نتایج پژوهش‌های پیشین در موضوع وام‌های غیرجاری احساس می‌شود که برای رفع آن استفاده از روشی نظام‌مند برای بررسی ادبیات موضوع و پیشینه مناسب به‌نظر می‌رسد. روش مورد استفاده در این مطالعه روش فراترکیب است که با استفاده از این روش عوامل تعیین‌کننده وام‌های غیرجاری استخراج و طبقه‌بندی می‌شوند و در نهایت این مطالعه به دنبال یافتن عوامل تعیین‌کننده و پیامدهای وام‌های غیرجاری بانک‌ها است.

روش‌شناسی

پژوهش حاضر از نوع پژوهش‌های کیفی است و در آن از روش فراترکیب استفاده شده است. فراترکیب نوعی مطالعه کیفی است که اطلاعات و یافته‌های استخراج شده از پژوهش‌های کیفی دیگر با موضوع مرتبط و مشابه را بررسی می‌کند. بنابراین نمونه مورد نظر برای فراترکیب، از پژوهش‌های کیفی منتخب و بر اساس ارتباط آنها با سوال پژوهش تشکیل می‌شود. فراترکیب به معنای مرور یکپارچه ادبیات کیفی موضوع مورد نظر نیست. تجزیه و تحلیل داده ثانویه و اصلی از پژوهش‌های منتخب نیز نیست؛ بلکه تحلیل یافته‌های این مطالعه‌هاست؛ به عبارت دیگر، این روش ترکیب تفسیری یا تفسیرهای داده‌های اصلی مطالعه منتخب است. فراترکیب بر مطالعه‌های کیفی تمرکز دارد که لزوماً مبانی نظری وسیعی را شامل نمی‌شود و به‌جای ارائه خلاصه جامعی از یافته‌ها، یک ترکیب تفسیری از یافته‌ها را ایجاد می‌کند. فراترکیب با فراهم کردن یک نگرش نظام‌مند برای پژوهشگران از طریق ترکیب پژوهش‌های کیفی مختلف، موضوع‌ها و استعاره‌های جدید و اساسی را کشف می‌کند و با این روش، دانش جاری را ارتقا می‌دهد و دید جامع و گسترده‌ای را نسبت به مسائل به وجود می‌آورد. همچنین، می‌تواند ابزار ارزشمندی برای تسهیل در رویه ساخت تئوری از طریق ترکیب سیستماتیک باشد (اوریلی و همکاران^۴، ۱۹۹۲، به‌نقل از جعفری‌نژاد، مقبل باعرض و آذر، ۱۳۹۳). فراترکیب مستلزم این است که محقق بازنگری دقیق و عمیقی انجام داده و یافته‌های تحقیق کیفی مرتبط را ترکیب کند. به واسطه بررسی یافته‌های مقاله‌های اصلی تحقیق، محققان واژه‌هایی را آشکار و ایجاد می‌کنند که نمایش جامع‌تری از پدیده تحت بررسی را نشان می‌دهد. مشابه نگرش نظام‌مند، استفاده از فراترکیب نتیجه‌ای را حاصل می‌کند که بزرگتر از مجموع بخش‌هایش می‌باشد (چنیل و وس، ۲۰۰۷، به‌نقل از استراس و کوربین، ۱۳۹۰).

در این تحقیق به‌منظور تحقق هدف، یعنی شناسایی و استخراج عوامل تعیین‌کننده وام‌های غیرجاری در بانک‌ها از روش فراترکیب مطرح شده توسط سندلوسکی و باروسو (۲۰۰۷) بهره‌گیری شده است. سندلوسکی و باروسو (۲۰۰۷)، روش فراترکیب را طی هفت مرحله مطرح می‌کنند که خلاصه این مراحل در نمودار ۱ نمایش داده شده است.



نمودار ۱- گام‌های فراترکیب (منبع: سندلوسکی و باروسو، ۲۰۰۷، راهنمای ترکیب تحقیقات کیفی^۵)

برای گردآوری داده‌ها، از داده‌های ثانویه شامل اسناد و مدارک گذشته، استفاده شده است. این اسناد و مدارک شامل همه پژوهش‌های صورت‌گرفته (اعم از علمی- پژوهشی و مروری) در زمینه وام‌های غیرجاری بوده است. این نحوه گردآوری داده به تحلیل اسنادی نیز معروف است. در فراترکیب، متن پژوهش‌های گذشته (اعم از مروری و علمی- پژوهشی) به‌عنوان داده‌ها محسوب می‌شود که دقیقاً همانند متن مصاحبه مستند است (جعفری‌نژاد، مقبل باعرض، آذر، ۱۳۹۳). جامعه آماری پژوهش حاضر همه پژوهش‌های انجام شده در حوزه وام‌های غیرجاری است که از محل دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، کنفرانس‌ها، همایش‌ها، نشریه‌ها، کتاب‌ها و پایگاه‌های اینترنتی تامین شده است. با جستجو و شناسایی پژوهش‌ها از طریق سامانه جست‌وجوی کتابخانه‌ها و پژوهشکده‌ها و استفاده از پایگاه‌ها داده برخط در دسترس گوگل اسکولار^۶، ساینس دایرکت^۷، امرالد^۸، ایسکو^۹، الزویر^{۱۰}، پروکوئست^{۱۱}، اسپرینگر^{۱۲}، وایلی اینترساینس^{۱۳} و ... برای مطالعات خارجی و پایگاه مجلات تخصصی نور، مقالات علمی کنفرانس‌های کشور، پایگاه نشریات کشور و پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران برای مطالعات داخلی و درج کلید واژه‌هایی نظیر «وام‌های غیرجاری»، «عوامل تعیین‌کننده وام‌های غیرجاری»، «پیامدهای وام‌های غیرجاری» در بخش عنوان، جمعاً ۱۹۴ منبع به دست آمد. پس از شناسایی منابع مورد نظر، متن همه آنها به‌عنوان داده برای یافتن پاسخ سوال پژوهش در نظر گرفته شد. بنابراین داده‌ها از نوع داده‌های کیفی بودند. پس از استخراج داده

شناسایی عوامل تعیین‌کننده و پیامدهای وام‌های.../اسماعیلی، محمدپور زرنندی و مینویی

از منابع، داده‌های مشابه دسته‌بندی شدند. در ادامه مراحل انجام پژوهش حاضر با توجه به گام‌های هفت‌گانه روش فراترکیب، تشریح می‌گردد.

مراحل انجام پژوهش (فراترکیب)

پرسش پژوهش

گام اول: تنظیم سوال تحقیق

برای تنظیم سؤال تحقیق، اولین گام تمرکز بر «چه چیزی» مطالعه است. در این مطالعه، شناسایی، استخراج و گروه‌بندی عوامل تعیین‌کننده «وام‌های غیرجاری» انجام می‌شود. این پارامتر از طریق جواب دادن به سوالات چه کسی، چه وقت و چگونه تنظیم می‌شود.

۱. چه کسی: «چه کسی» جامعه مورد مطالعه را مشخص می‌کند. در این پژوهش، پایگاه‌های داده، مجلات علمی و پژوهشی، کنفرانس‌ها و موتورهای جستجوی مختلف بررسی شده است؛

۲. چه وقت: چارچوب زمانی یا «چه وقت» موجب به‌کارگیری محدودیت در مدت تحقیق می‌شود. جهت استخراج مقالات مطالعه شده در این تحقیق، محدودیت زمانی اعمال نشده است؛

۳. چگونگی: «چگونگی» روشی است که برای فراهم کردن مطالعات استفاده شده است. در این پژوهش، روش «تحلیل اسنادی» (تحلیل داده‌های ثانویه) به‌کار گرفته شده است. با در نظر گرفتن معیارهایی، مقالات مناسبی را که وارد فرایند فراترکیب می‌شوند و مقالاتی که از فرایند خارج می‌شوند شناسایی و مشخص می‌شود. سوال پژوهش حاضر بر اساس این پارامترها به ترتیب زیر تنظیم شده است:

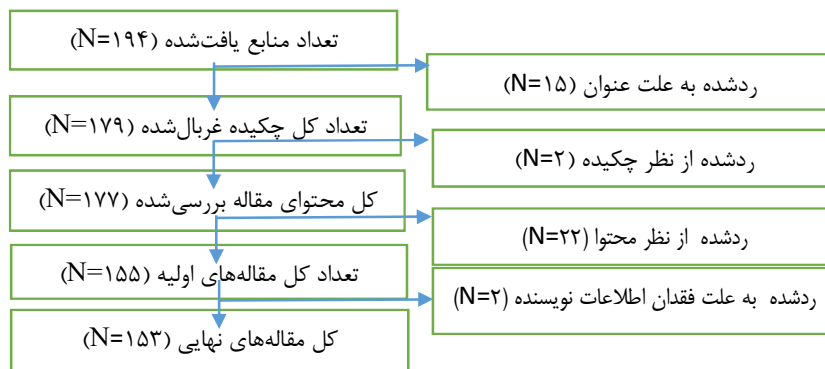
- چه عواملی تعیین‌کننده و یا پیامد وام‌های غیرجاری بانک‌ها هستند؟

گام دوم: بررسی نظم‌مند متون

در این مرحله، پژوهشگر جست‌وجوی نظام‌مند خود را بر مقالات منتشر شده در مجلات مختلف متمرکز می‌کند. او کلمات کلیدی مرتبط را انتخاب می‌کند. در این پژوهش، پایگاه‌های داده اسکوپ، الزویر، سایپنس دایرکت، اسپرینگر، امرالد، پروکوئست، تیلور و فرانسیس و ... برای مطالعات خارجی و پایگاه مجلات تخصصی نور، مقالات علمی کنفرانس‌های کشور، پایگاه نشریات کشور و پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران برای مطالعات داخلی و موتور جستجوی گوگل، بدون اعمال محدودیت زمانی بررسی شده است. از بین واژه‌های کلیدی برای جست‌وجوی مقالات مورد استفاده پژوهش، می‌توان به مواردی همچون «وام‌های غیرجاری»، «عوامل تعیین‌کننده وام‌های غیرجاری» و «پیامدهای وام‌های غیرجاری» اشاره کرد. در این جستجو ۱۹۴ منبع یافت شد.

گام سوم: جستجو و انتخاب منابع مناسب

در این گام، پژوهشگر در هر بازبینی تعدادی از منابع را رد می‌کند و این مقاله‌ها از فرآیند فراترکیب حذف می‌شوند. در پژوهش حاضر، فرایند بازبینی به صورت خلاصه در نمودار ۲ نشان داده شده است:



نمودار ۲- خلاصه‌ای از نتایج جستجو و انتخاب مقاله‌های مناسب (منبع: یافته‌های پژوهش)

به محض اینکه مقاله‌ها از جهت هم‌خوانی با پارامترهای مطالعه بررسی شدند، در قدم بعدی محقق باید کیفیت روش‌شناختی مطالعه‌ها را ارزیابی کند. هدف از این گام حذف مقاله‌هایی است که محقق به یافته‌های ارائه شده اعتمادی نداشته باشد. بنابراین ممکن است مقاله‌ای که به نظر می‌رسد باید در تلفیق وجود داشته باشد را رد کند. ابزار مورد استفاده برای ارزیابی کیفیت مطالعه‌های اولیه تحقیق کیفی «برنامه مهارت‌های ارزیابی حیاتی (کسپ)»^{۱۴} - ۱۰ سوالی که به محقق کمک می‌کند تا مفهوم تحقیق کیفی را دریابد- می‌باشد. این ابزار به محقق کمک می‌کند تا دقت، اعتبار و اهمیت مطالعه‌های کیفی پژوهش را مشخص کند. این سوال‌ها بر موارد جدول ۳ تمرکز دارد. در این مرحله محقق به هر کدام از این سوال‌ها امتیازی کمی می‌دهد و سپس فرمی را ایجاد می‌کند. بنابراین می‌تواند امتیازهایی را که به هر مقاله می‌دهد، جمع کند و به آسانی و به اجمال مجموعه مقاله‌ها را بررسی کرده و نتیجه‌های ارزیابی را ببیند (سندلوسکی و باروسو، ۲۰۰۷). هنگام استفاده از این ابزار، محقق مقاله را به صورت کامل می‌خواند تا از محتوا آگاهی دوباره پیدا کند، سپس بر یک معیار «کسپ» در یک زمان تمرکز می‌کند (مانند هدف تحقیق) و پس از امتیازدهی نهایی تصمیم بر پذیرش یا عدم پذیرش مقاله می‌گیرد. بر اساس مقیاس ۵۰ امتیازی کسپ سیستم امتیازبندی ذیل مطرح می‌شود و مقاله‌های پایین‌تر از امتیاز خوب (پایین‌تر از ۳۰) حذف می‌شود:

- عالی: ۴۱-۵۰ (E)؛ خیلی خوب: ۳۰-۴۱ (WG)؛ خوب: ۲۱-۳۰ (G)؛ متوسط: ۱۱-۲۰ (F)

شناسایی عوامل تعیین‌کننده و پیامدهای وام‌های.../اسماعیلی، محمدپور زرنندی و مینویی

ضعیف: ۰-۱۰ (P)

در این پژوهش، فرآیند امتیازبندی برای هر مقاله با استفاده از جدول ۱ صورت گرفت:

جدول ۱- ابزار «کسپ» برای ارزیابی کیفیت منابع اولیه تحقیق کیفی

«کسپ»	ضعیف (۱)	متوسط (۲)	خوب (۳)	خیلی خوب (۴)	عالی (۵)
تحقیق اهداف					
روش منطق					
تحقیق طرح					
نمونه‌برداری					
داده‌ها جمع‌آوری					
انعکاس‌پذیری					
اخلاقی ملاحظه‌های					
تحلیل و تجزیه دقت					
یافته‌ها روشن بیان					
تحقیق ارزش					

(منبع: سندلوسکی و باروسو، ۲۰۰۷، راهنمای ترکیب تحقیقات کیفی)

پس از انجام امتیازبندی در پژوهش حاضر، برای هر مقاله براساس ۱۰ معیار ذکر شده امتیازی در نظر گرفته شد و تعداد ۱۵۳ مقاله باقی‌مانده از بررسی‌های مراحل قبل، ارزیابی کیفی شدند. در نتیجه این ارزیابی ۲ مقاله به دلیل کسب امتیاز کمتر از ۲۰ و درجه متوسط به لحاظ کیفی حذف شدند و ۱۵۱ مقاله باقی‌مانده به مرحله بعدی راه یافتند.

مرحله چهارم: استخراج اطلاعات مقاله

در سرتاسر فرا ترکیب به روش مطرح شده توسط سندلوسکی و باروسو (۲۰۰۷)، پژوهشگر به‌طور پیوسته مقاله‌های منتخب و نهایی شده را، به‌منظور دستیابی به یافته‌های درون محتواهای مجزایی که در آنها مطالعات اصلی و اولیه انجام می‌شوند، چندبار می‌خواند. در تحقیق حاضر اطلاعات مورد استفاده مقاله‌ها، پس از مطالعه و بررسی مشابه نمونه جدول ۲ در نرم افزار اکسل ثبت شد:

جدول ۲) فرمت ثبت اطلاعات استخراج شده از مقاله‌ها

نام نویسندگان	سال انتشار	متغیرهای بررسی شده	نتیجه بررسی فرضیه	نوع تاثیر	میزان تاثیر	روش	جامعه آماری	بازه زمانی

(منبع: یافته‌های پژوهش)

مرحله پنجم: تجزیه و تحلیل و تلفیق یافته‌های کیفی

هدف فراترکیب ایجاد تفسیر یکپارچه و جدیدی از یافته‌ها است. این متدولوژی جهت شفاف‌سازی مفاهیم و الگوها و نتایج در پالایش حالت‌های موجود دانش و ظهور مدل‌های عملیاتی و تئوری‌ها، پذیرفته شده است (فینفگلد^{۱۵}، ۲۰۰۳؛ به نقل از باقری و همکاران، ۱۳۹۷). در طول تجزیه و تحلیل، محقق موضوعات یا مضامین را جستجو می‌کند که در میان مطالعات موجود در فراترکیب پدیدار شده‌اند. ساندلوسکی و باروسو (۲۰۰۷) به این مورد به‌عنوان «بررسی موضوعی» اشاره می‌کنند، به‌طوری‌که محقق مضامین یا موضوعاتی را مشخص می‌کند. به محض اینکه موضوعات شناسایی و مشخص شدند، بررسی‌کننده یک طبقه‌بندی را شکل می‌دهد و طبقه‌بندی‌های مشابه و مربوطه را در موضوعی قرار می‌دهد که آن را به بهترین نحو توصیف می‌کند. مضامین اساس و پایه‌ای را برای ایجاد «توضیحات و مدل‌ها، تئوری‌ها یا فرضیه‌های کاری» ارائه می‌دهند (ساندلوسکی و باروسو، ۲۰۰۷).

در پژوهش حاضر در اجرای این مرحله دو سطح طبقه‌بندی تعریف شد. در سطح اول مقاله‌ها (منابع) طبقه‌بندی شدند. معیار طبقه‌بندی نوع عوامل مورد بررسی در آنها بود. به‌عنوان مثال مقاله‌ای که هم به‌عوامل مرتبط با اقتصاد کلان اشاره داشت و هم عوامل خاص بانک در دسته مقاله‌های «اقتصاد کلان و خاص بانک» قرار می‌گرفت. در سطح دوم عوامل شناسایی شده به‌عنوان عامل تعیین‌کننده وام‌های غیرجاری (کدها) طبقه‌بندی شدند. اطلاعات دو سطح طبقه‌بندی به ستون‌های جدول درج اطلاعات استخراج شده از مقاله‌ها اضافه شد که نمونه آن در جدول ۳ آورده شده است:

جدول ۳- نمونه ثبت اطلاعات استخراج شده از مقاله‌ها

نام نویسنده	سال انتشار	متغیر بررسی شده	نتیجه بررسی	نوع تاثیر	میزان تاثیر	روش	جامعه آماری	بازه زمانی	نوع متغیر مقاله	طبقه‌بندی مقاله
عابد و همکاران	۲۰۱۴	نرخ تورم	تایید شده	مثبت	معنادار	روش‌های داده‌های پانل پویا	۱۶ بانک تونس	۲۰۰۳ تا ۲۰۱۲	اقتصاد کلان خاص بانک	خاص بانک و کلان
		عملکرد	تایید شده	منفی	معنادار					

(منبع: یافته‌های پژوهش)

به این ترتیب، پس از بررسی منابع داخلی و خارجی موجود و مرتبط با موضوع تحقیق، ۱۵ طبقه برای مقاله‌ها مطابق جدول ۴ ایجاد شد.

شناسایی عوامل تعیین‌کننده و پیامدهای وام‌های /...اسماعیلی، محمدپور زرنندی و مینویی

جدول ۴- طبقه‌بندی موضوعی مقاله‌ها

تعداد مقاله‌ها	طبقه	تعداد مقاله‌ها	طبقه
۱	کلان و نهادی	۲۸	کلان
۱	بین‌المللی	۱۷	خاص بانک
۶	خاص بانک، کلان اقتصادی، سیاسی و بین‌المللی	۵۸	کلان و خاص بانک
۱	نظارتی	۱	صنعت
۱۷	پیامدها	۱	صنعت و کلان
۶	راهبردها	۴	خاص بانک، صنعت و کلان
۷	وام، بانک و کلان	۲	اقتصاد خانوار و کلان
۱۵۱	جمع کل	۱	اقتصاد کلان، خاص بانک، صنعت و وام‌گیرنده

(منبع: یافته‌های پژوهش)

طی بررسی مقاله‌ها، ۷۷۵ ردیف کد در جدول ثبت اطلاعات مقاله‌ها ایجاد شد که ۱۲۴ ردیف آن طبق نتایج مقاله‌ها، تاثیر معناداری بر وام‌های غیرجاری نداشتند. ۶۵۲ ردیف باقی‌مانده در ۱۲ طبقه مطابق نمودار ۳ دسته‌بندی شدند و با تلفیق کدهای تکراری یا قابل تلفیق به ۱۱۸ کد تقلیل یافتند.

عوامل مرتبط با صنعت	عوامل خاص بانک	عوامل مرتبط با اقتصاد کلان	عوامل بین‌المللی
عوامل سیاسی	عوامل مرتبط با وام	عوامل مرتبط با وام‌گیرنده	عوامل مرتبط با بازار
راهبردها	پیامدها	عوامل نهادی	عوامل کلان مالی

۳ نمودار ۳- انواع عوامل مرتبط با وام‌های غیرجاری (منبع: یافته‌های پژوهش)

چنانچه پیامدها (۱۲ کد) و راهبردها (۱۱ کد) به صورت جداگانه در نظر گرفته شود، تعداد ۹۵ کد در ۱۰ گروه عوامل تعیین‌کننده وام‌های غیرجاری باقی می‌ماند. طبقه‌های کدها و فراوانی هر کد در جدول ۵ آورده شده است:

فصلنامه مدیریت کسب و کار نوآورانه / دوره ۱۵ / شماره ۶۰ / زمستان ۱۴۰۲

جدول ۵- طبقه‌های کدها و فراوانی هر کد

فراوانی	کد	تعداد کل کد در طبقه	طبقه
۶۶	تولید ناخالص داخلی	۳۴	عوامل مرتبط با اقتصاد کلان (۲۸۷ ردیف)
۵۵	نرخ تورم		
۳۶	نرخ بهره		
۳۱	نرخ بیکاری		
۲۱	نرخ ارز		
۹	شرایط اقتصادی، نرخ وام		
۷	بدهی عمومی		
۵	تراز تجاری		
۴	قیمت سهام، سیاست پولی، شاخص تولید صنعتی		
۳	شاخص قیمت مصرف‌کننده، رکود، مصرف خانوار، رشد سرمایه‌گذاری، نقدینگی		
۲	شاخص بورس، قدرت خرید، شرایط تجارت، نرخ مبادله		
۱	هزینه‌های دولت، بدهی دولت، بدهی عمومی / تولید ناخالص داخلی، بدهی کل، ارزش پول داخلی، تراز بودجه دولت، قیمت تولیدکننده، توسعه مالی، سیاست مالی، شمول مالی ^{۱۶} ، اسپرد بهره ^{۱۷} ، نرخ مشارکت نیروی کار ^{۱۸} ، نرخ سیاست ^{۱۹}		
۳۵	رشد اعتبار		
۲۱	استراتژی‌های اعتباری (کیفیت اعتبار، نظارت بر اعتبار، پیگیری وام، سرعت فرآیند اعطاء وام)		
۲۰	بازده دارایی‌ها		
۱۸	اندازه بانک		
۱۷	سودآوری، نسبت کفایت سرمایه، بازده حقوق صاحبان سهام		
۱۶	کارایی بانک		
۱۲	کیفیت مدیریت بانک، نسبت هزینه به درآمد		
۱۱	مدیریت ریسک		
۹	نسبت وام به سپرده		
۸	حاشیه سود خالص		
۷	نسبت وام به دارایی، سرمایه بانک		
۶	اهرم		

شناسایی عوامل تعیین کننده و پیامدهای وام های /...اسماعیلی، محمدپور زرنندی و مینویی

۵	وام های غیر جاری، ذخیره زیان وام		
۴	ریسک نقدینگی		
۳	نوع بانک		
۲	حاکمیت شرکتی، نسبت وام های ارزی، ساختار مالکیت		
۱	سن شعبه، مالکیت خارجی، هزینه های استقراض، وام های ناخالص، وجود یک منحنی یادگیری		
۶	درآمد مصرف کنندگان	۹	عوامل مرتبط با وام گیرنده (۱۶ ردیف)
۲	نکول عمدی، استفاده نامناسب از وام		
۱	اهرم شرکت (اهرم عقب مانده)		
۱	فرهنگ اعتباری ضعیف مشتریان		
۱	تغییرات در شرایط شرکتها		
۱	شخصیت بد بدهکار		
۱	عدم صداقت بدهکار		
۱	نسبت بدهی به درآمد		
۴	رقابت		
۳	بحران های بانکی		
۱	تولید صنعتی		
۱	اندازه صنعت بانکداری		
۱	ثبات سیستم بانکی		
۱	وثیقه وام	۵	عوامل مرتبط با وام (۵ ردیف)
۱	سررسید وام		
۱	مدت وام		
۱	ماهیت قرارداد		
۱	مسائل حقوقی		
۵	قیمت مسکن	۴	عوامل کلان مالی (۱۰ ردیف)
۲	تراز حساب جاری		
۲	نرخ مالیات		
۱	چرخه تجاری		
۱	فروش، شاخص احساسات کسب و کار ^۲ ، شاخص های اطمینان بخش خدمات و ساخت و ساز، تمرکز بازار، سهم بازار	۵	عوامل مرتبط با بازار (۵ ردیف)
۱	شاخص های حاکمیت جهانی ^۱ ، افزایش (کاهش) قیمت نفت	۳	عوامل بین المللی (۵ ردیف)
۳	بحران مالی جهانی		

فصلنامه مدیریت کسب و کار نوآورانه / دوره ۱۵ / شماره ۶۰ / زمستان ۱۴۰۲

۱	بی‌ثباتی سیاسی	۱	عوامل سیاسی (۱ ردیف)
۲	سطح توسعه بازار مالی	۱	عوامل نهادی (۲ ردیف)

(منبع: یافته‌های پژوهش)

کدهای طبقه‌های پیامدها و راهبردها و فراوانی هر کد در جداول ۶ و ۷ آورده شده است:

جدول ۶- کدهای طبقه پیامدها و فراوانی هر کد

فراوانی	کد	تعداد کل کد در طبقه	طبقه
۵	سودآوری، بازده دارایی‌ها	۱۲	پیامدها (۲۹ ردیف)
۳	نسبت کفایت سرمایه، کارایی بانک		
۲	تولید ناخالص داخلی، بازده حقوق صاحبان سهام، رشد اعتبار، کیفیت اعتبار		
۱	کیفیت مدیریت بانک، قیمت مسکن، وام‌های غیرجاری، نرخ بیکاری		

(منبع: یافته‌های پژوهش)

جدول ۷- کدهای طبقه راهبردها و فراوانی هر کد

فراوانی	کد	تعداد کل کد در طبقه	طبقه
۴	اعتبارسنجی دقیق	۱۱	راهبردها (۲۱ ردیف)
۱	استفاده از روش بدهی در برابر حقوق صاحبان سهام ^{۲۲}		
۱	استفاده از شرکت‌های مدیریت دارایی ^{۲۳}		
۱	وام‌های غیرجاری به بانک‌های دولتی یا بانک‌های بد اختصاصی ^{۲۴} مجوز تنزیل		
۱	تقویت چارچوب‌های ورشکستگی		
۱	افزایش نظارت		
۱	وام‌های غیرجاری توسعه بازار ثانویه برای		
۱	اصلاح قوانین مالیاتی		
۱	فعالیت‌های وام‌دهی پویاتر در بخش بانکی		
۱	تقویت ثبات مالی سیستم		
۱	حمایت از بهبود بدهکاران		

(منبع: یافته‌های پژوهش)

برخی از کدها در مقاله‌ها هم به‌عنوان عامل تعیین‌کننده و هم به‌عنوان پیامد مشاهده شده‌اند. به عبارتی هم علت وام‌های غیرجاری هستند و هم معلول. این عوامل در جدول ۸ آورده شده‌اند:

شناسایی عوامل تعیین‌کننده و پیامدهای وام‌های /...اسماعیلی، محمدپور زرنندی و مینویی

جدول ۸) کدهایی که هم به عنوان عامل تعیین‌کننده و هم به عنوان پیامد ذکر شده‌اند

دسته‌بندی	متغیر	فراوانی	دسته‌بندی	متغیر	فراوانی
اقتصاد کلان	تولید ناخالص داخلی	۶۶	پیامدها	تولید ناخالص داخلی	۲
خاص بانک	سودآوری	۱۷	پیامدها	سودآوری	۵
خاص بانک	نسبت کفایت سرمایه	۱۷	پیامدها	نسبت کفایت سرمایه	۳
خاص بانک	بازده حقوق صاحبان سهام	۱۷	پیامدها	بازده حقوق صاحبان سهام	۲
خاص بانک	بازده دارایی‌ها	۲۰	پیامدها	بازده دارایی‌ها	۵
خاص بانک	رشد اعتبار	۳۵	پیامدها	رشد اعتبار	۲
خاص بانک	کیفیت مدیریت بانک	۱۲	پیامدها	کیفیت مدیریت بانک	۱
کلان مالی	قیمت مسکن	۵	پیامدها	قیمت مسکن	۱
خاص بانک	کیفیت اعتبار	۵	پیامدها	کیفیت اعتبار	۲
خاص بانک	وام‌های غیرجاری	۵	پیامدها	وام‌های غیرجاری	۱
اقتصاد کلان	نرخ بیکاری	۳۱	پیامدها	نرخ بیکاری	۱
خاص بانک	کارایی بانک	۱۶	پیامدها	کارایی بانک	۳

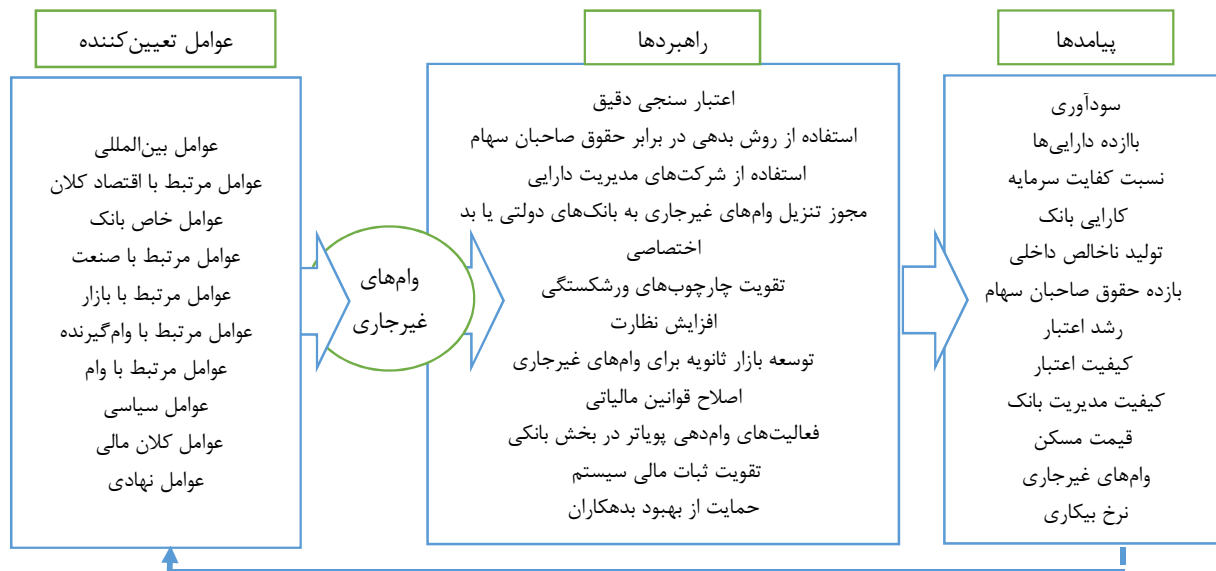
(منبع: یافته‌های پژوهش)

مرحله ششم: حفظ کنترل کیفیت

سندلوسکی و باروسو (۲۰۰۷) در روش فراترکیب، رویه‌های مختلفی را برای حفظ کیفیت در مطالعه پیشنهاد کرده‌اند که در این مطالعه، همان‌طور که در گام‌های قبل شرح داده شد در سراسر فرایند پژوهش، محقق تلاش کرده تا با فراهم کردن توضیحات و توصیف روشن و واضح برای گزینه‌های موجود در تحقیق گام بردارد و در زمان مناسب از ابزارهای لازم جهت ارزیابی مقاله‌ها استفاده شده است.

مرحله هفتم: ارائه یافته‌های پژوهش

از دیدگاه سندلوسکی و باروسو (۲۰۰۷) در این مرحله، یافته‌های حاصل از مراحل قبل ارائه می‌شوند. در مرحله پنجم کدهای استخراج شده از مقاله‌ها در ۱۰ دسته عوامل تعیین‌کننده وام‌های غیرجاری و ۲ دسته پیامدها و راهبردها، طبقه‌بندی شدند. در این بخش عوامل تعیین‌کننده، راهبردها و پیامدها به صورت مدل تحقیق در نمودار ۴ نمایش داده شده است.



نمودار ۴- مدل تحقیق (منبع: یافته‌های پژوهش)

نتیجه‌گیری و بحث

این مطالعه به دنبال یافتن پاسخ این سوال بود که «چه عواملی تعیین‌کننده و یا پیامد وام‌های غیرجاری بانک‌ها هستند؟» در این راستا، با بررسی نظام‌مند پژوهش‌های صورت‌گرفته در زمینه وام‌های غیرجاری به روش کیفی فراترکیب، ۹۵ عامل تعیین‌کننده، ۱۱ راهبرد و ۱۲ پیامد شناسایی شد. عوامل تعیین‌کننده در ۱۰ طبقه شامل: عوامل بین‌المللی، عوامل مرتبط با اقتصاد کلان، عوامل خاص بانک، عوامل مرتبط با صنعت، عوامل مرتبط با بازار، عوامل مرتبط با وام‌گیرنده، عوامل مرتبط با وام، عوامل سیاسی، عوامل کلان مالی و عوامل نهادی، طبقه‌بندی شدند.

در طبقه عوامل مرتبط با اقتصاد کلان، «تولید ناخالص داخلی»، «ترخ تورم»، «ترخ بهره»، «ترخ بیکاری» و «ترخ ارز» به لحاظ فراوانی در منابع، تفاوت معنی‌داری با سایر عوامل دارند. در طبقه عوامل خاص بانک، «استراتژی‌های اعتباری (کیفیت اعتبار، نظارت بر اعتبار، پیگیری وام، سرعت فرآیند اعطاء وام)»، «بازده دارایی‌ها»، «اندازه بانک»، «سودآوری»، «نسبت کفایت سرمایه»، «بازده حقوق صاحبان سهام» و «کارایی بانک» نسبت به سایر عوامل این طبقه فراوانی بیشتری در منابع دارند.

شناسایی عوامل تعیین‌کننده و پیامدهای وام‌های /...اسماعیلی، محمدپور زرنندی و مینویی

به طور کلی ۳۶ درصد عوامل استخراج شده از منابع در طبقه عوامل مرتبط با اقتصاد کلان، ۳۱ درصد در طبقه عوامل خاص بانک و ۳۳ درصد باقی‌مانده در ۹ طبقه دیگر دسته‌بندی شده‌اند. بنابراین ۶۷ درصد عوامل استخراج شده در دو دسته عوامل مرتبط با اقتصاد کلان و عوامل خاص بانک قرار می‌گیرند.

یکی از نتایج جالب توجه این مطالعه علیت حلقوی مشاهده شده در میان پیامدها و عوامل تعیین‌کننده است. به این معنی که کلیه پیامدهای وام‌های غیرجاری در میان عوامل تعیین‌کننده نیز قرار دارند. به دلیل این رابطه علی مشاهده شده در پیشینه، مدل مفهومی تحقیق به همراه حلقه بازخورد از پیامدها به عوامل تعیین‌کننده ترسیم گردید.

مدل مفهومی اولیه ارائه شده در این مطالعه پس از استفاده از یک روش غربالگری و تقلیل عوامل و یک روش پیش‌بینی مناسب، قابلیت استفاده جهت پیش‌بینی وام‌های غیرجاری بانک‌ها را دارد. به دلیل بررسی نظام‌مند بخش زیادی از پیشینه پژوهش در زمینه وام‌های غیرجاری، مدل توسعه یافته در پژوهش حاضر در مقایسه با سایر مدل‌ها و چارچوب‌ها جامعیت بیشتری دارد.

منابع

- ۱) استراس، آنسلم و کوربین، جولیت (۱۳۹۰). اصول روش تحقیق کیفی نظریه مبنایی، رویه‌ها و شیوه‌ها. ترجمه بیوک محمدی. تهران: انتشارات پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- ۲) باقری، صدیقه؛ پرهیزگار، محمدمهدی؛ باقری، سیدمحمد؛ کریمی، اوژن (۱۳۹۷). شناسایی عوامل موثر بر کاهش تخریب خدمات با استفاده از روش فراترکیب. مدیریت سازمان‌های دولتی. ۶(۴)، ۷۱-۹۲.
- ۳) جعفری‌نژاد، نوید؛ مقبل باعرض، عباس و آذر، عادل (۱۳۹۳). «شناسایی و استخراج مولفه‌های اصلی مدیریت ریسک سازمان با استفاده از روش فراترکیب». چشم‌انداز مدیریت صنعتی. ۴(۳)، ۵۷-۷۹.
- 4) Adegboye, Alex, Stephen Ojeka, and Kofo Adegboye (2020). "Corporate Governance Structure, Bank Externalities and Sensitivity of Non-Performing Loans in Nigeria." *Cogent Economics & Finance* 8.1: 1816611.
- 5) Afriyanto, Fajar, Hilda Purnamawati, and Iyan Sukiman (2021). "The Effect of Capital Adequacy Ratio (CAR) and Loan to Deposit Ratio (LDR) On Non-Performing Loan (NPL) (Case Study on Conventional Commercial Banks in Indonesia on 2016-2020)". *Proceedings of the 3rd Socio-Political, Business, Accounting and Engineering Seminar (SOBAT) Bandung, October 16, 2021: 295-303.*
- 6) Ahmad, Muhammad Ishfaq, Et Al. (2016). "Non-Performing Loans and Economic Growth." *Journal of Economics, Business and Management* 3: 584-586.
- 7) Bellotti, Anthony, Et Al. (2021). "Forecasting Recovery Rates on Non-Performing Loans with Machine Learning." *International Journal of Forecasting* 37.1: 428-444.
- 8) İslamoğlu, Mehmet (2015). "The Effect of Macroeconomic Variables on Non-Performing Loan Ratio of Publicly Traded Banks in Turkey." *Transactions on Business and Economics* 12: 10-20.
- 9) Jetrine, Nur Adibah (2020). *The Impact of Macroeconomics on Non-Performing Loan: Comparison of Malaysia and Indonesia Commercial Banks.* Diss. Bachelor of Business Administration. Universiti Teknologi Mara, Sabah.
- 10) Kılıç Depren, Serpil, and Mustafa Tevfik Kartal (2021). "Prediction on the Volume of Non-Performing Loans in Turkey Using Multivariate Adaptive Regression Splines Approach." *International Journal of Finance & Economics* 26.4: 6395-6405.
- 11) Mohamad Latip, Farah Nadzirah (2020). *Determinants of Non-Performing Loan (NPL) in South East Asia Countries.* Diss. Universiti Teknologi Mara, Sabah.
- 12) Radivojević, Nikola, Et Al. (2019). "Econometric Model of Non-Performing Loans Determinants." *Physica A: Statistical Mechanics and Its Applications* 520: 481-488.

- 13) Sandelowski, Margarete, and Julie Barroso (2006). Handbook for Synthesizing Qualitative Research. Springer Publishing Company.
- 14) Shingjergji, Ali (2013). "The Impact of Macroeconomic Variables on the Non Performing Loans in the Albanian Banking System during 2005-2012." Academic Journal Of Interdisciplinary Studies 2.9: 335.
- 15) Zainol, Jalis Md, Et Al. (2018). "Macroeconomics Determinants of Non-Performing Loans in Malaysia: An ARDL Approach." International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences 8.10: 692-706.

یادداشت‌ها:

- 1) NPL
- 2) Meta-Synthesis Method
- 3) Determinants
- 4) O'Reilly et al.
- 5) Handbook for Synthesizing Qualitative Research
- 6) Google Scholar
- 7) Science Direct
- 8) Emerald
- 9) Ebsco
- 10) Elsevier
- 11) Proquest
- 12) Springer
- 13) Willey Interscience
- 14) CASP
- 15) Finfgeld
- 16) Financial Inclusion
- 17) Interest Rate Spread
- 18) Rates of Labour Participation
- 19) Policy Rate
- 20) Business Sentiment Index
- 21) Worldwide Governance Indicators (WGI)
- 22) Equity
- 23) Asset Management Corporations
- 24) Dedicated Bad Banks

Identifying Determinants and Consequences of Non-Performing Loans Using Meta-Synthesis Method

Mohammad Reza Esmacili

Mohammad Ebrahim Mohammad Pour Zarandi

Receipt: 19/03/2023

Acceptance: 14/06/2023

Mehrzad Minouei

Abstract

This research sought to find the determinants and consequences of non-performing loans. For this purpose, meta-synthesis method was used and 7 steps of meta-synthesis proposed by Sandelowski and Barroso (2007) were implemented. The intended sample for meta-synthesis consists of selected studies based on their relationship with the research question. In the present study, the initial sample included 194 sources related to the research topic, which were extracted from databases without time limits. After screening the sources in terms of various items such as title, abstract, content and quality, 151 sources remained, whose results were examined more precisely and combined with each other. The result of this process was the extraction of 118 codes, which were categorized into 10 categories of determinants, 11 strategies to reduce and 12 consequences of non-performing loans. Determinants include international factors, macroeconomic factors, bank-specific factors, industry-related, market, borrower, and loan, political, macro-financial and institutional factors. 36% of determinants were classified in the category of macroeconomics determinants, 31% in the category of bank-specific factors, and 33% in the other 9 categories. Another result of this study is the circular causality observed among the consequences and determinants.

Keywords

Non-Performing Loans, Meta-Synthesis, Banking, Determinants, Consequences

1-Department of Industrial Management, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. morez.esmaili@gmail.com

2-Department of Industrial Management, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. (Corresponding Author) pourzarandi@yahoo.com

3-Department of Industrial Management, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. omm1344@yahoo.com

